Metody, techniki i narzędzia badawcze w badaniach pedagogicznych

6 sierpnia 2024

Badania pedagogiczne są kluczowym elementem w rozwoju edukacji, umożliwiającym zrozumienie procesów dydaktycznych, identyfikację problemów i wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań. W artykule omówione zostaną metody, techniki oraz narzędzia badawcze stosowane w badaniach pedagogicznych, które mają na celu pogłębienie wiedzy w tej dziedzinie i przyczynienie się do poprawy jakości edukacji.

Metody badawcze w pedagogice można podzielić na dwie główne kategorie: ilościowe i jakościowe. Metody ilościowe koncentrują się na zbieraniu danych w formie liczbowej i ich statystycznej analizie. Są one szczególnie użyteczne w badaniach, które mają na celu mierzenie określonych zjawisk, porównywanie grup czy sprawdzanie hipotez. Wśród najczęściej stosowanych metod ilościowych w badaniach pedagogicznych znajdują się ankiety, eksperymenty oraz testy psychometryczne. Ankiety są popularnym narzędziem pozwalającym na zebranie dużej ilości danych od szerokiej grupy respondentów. Eksperymenty pedagogiczne, chociaż trudne do przeprowadzenia ze względu na etyczne i logistyczne wyzwania, pozwalają na kontrolowanie zmiennych i dokładne testowanie wpływu konkretnych interwencji edukacyjnych. Testy psychometryczne umożliwiają ocenę umiejętności, wiedzy lub cech osobowości uczniów w sposób obiektywny i standaryzowany.

Z kolei metody jakościowe skupiają się na zrozumieniu doświadczeń, perspektyw i procesów zachodzących w środowisku edukacyjnym. Główne techniki jakościowe obejmują wywiady, obserwacje i analizę dokumentów. Wywiady mogą być prowadzone w formie indywidualnej lub grupowej, umożliwiając badaczom

zgłębianie subiektywnych doświadczeń i poglądów uczestników. Obserwacje, zarówno uczestniczące, jak i nieuczestniczące, pozwalają na bezpośrednie śledzenie zachowań i interakcji w naturalnym kontekście edukacyjnym. Analiza dokumentów, takich jak dzienniki uczniów, raporty szkolne czy plany lekcji, dostarcza cennych informacji o praktykach edukacyjnych i ich ewolucji w czasie.

Ważnym elementem badań pedagogicznych jest również triangulacja, czyli wykorzystanie różnych metod i technik badawczych w celu uzyskania pełniejszego obrazu badanego zjawiska. Triangulacja może przyjąć różne formy, takie jak triangulacja danych (zbieranie danych z różnych źródeł), triangulacja badaczy (zaangażowanie kilku badaczy w analizę danych) czy triangulacja metod (łącząc metody ilościowe i jakościowe). Dzięki temu możliwe jest zwiększenie wiarygodności i rzetelności wyników badania.

Narzędzia badawcze w badaniach pedagogicznych są różnorodne i zależą od przyjętych metod oraz celów badania. Wśród najczęściej stosowanych narzędzi znajdują się kwestionariusze, arkusze obserwacyjne, skale ocen, wywiady strukturalizowane i półstrukturalizowane, testy wiedzy i umiejętności, dzienniki badawcze oraz narzędzia do analizy statystycznej. Kwestionariusze mogą być wykorzystywane zarówno w badaniach ilościowych, jak i jakościowych, pozwalając na zebranie danych na temat opinii, postaw czy doświadczeń uczestników. Arkusze obserwacyjne są przydatne w badaniach terenowych, umożliwiając systematyczne rejestrowanie obserwowanych zachowań i interakcji. Skale ocen, takie jak skale Likerta, pozwalają na mierzenie natężenia określonych cech lub postaw.

Techniki analizy danych w badaniach pedagogicznych również różnią się w zależności od rodzaju zbieranych danych. Analiza ilościowa opiera się na technikach statystycznych, takich jak analiza regresji, analiza wariancji (ANOVA), testy t-studenta czy korelacje. Programy komputerowe, takie jak SPSS, SAS czy R, są często wykorzystywane do przeprowadzania zaawansowanych

analiz statystycznych. W badaniach jakościowych analiza danych obejmuje takie techniki, jak analiza treści, analiza narracyjna, analiza dyskursu czy analiza fenomelogiczna. Oprogramowanie takie jak NVivo czy MAXQDA wspomaga proces kodowania i interpretacji danych jakościowych, umożliwiając badaczom organizację i analizę dużej ilości tekstu w sposób systematyczny.

Współczesne badania pedagogiczne coraz częściej wykorzystują również technologie cyfrowe, które oferują nowe możliwości zbierania i analizy danych. Narzędzia online, takie jak ankiety internetowe, platformy e-learningowe czy aplikacje mobilne, umożliwiają szybkie i efektywne zbieranie danych na szeroką skalę. Analiza danych z mediów społecznościowych, blogów edukacyjnych czy forów dyskusyjnych dostarcza cennych informacji o społecznych i kulturowych aspektach edukacji.

Badania pedagogiczne wykorzystują szeroki wachlarz metod, technik i narzędzi badawczych, które umożliwiają kompleksowe badanie procesów edukacyjnych. Wybór odpowiednich metod i narzędzi zależy od celów badania, rodzaju zbieranych danych oraz specyfiki badanego zjawiska. Kombinacja metod ilościowych i jakościowych, triangulacja oraz wykorzystanie nowoczesnych technologii stanowią kluczowe elementy współczesnych badań pedagogicznych, przyczyniając się do pogłębienia wiedzy i poprawy praktyki edukacyjnej.

Aby zrealizować postawione sobie cele, trzeba dobrać odpowiednie metody pracy, techniki i narzędzia badawcze.

Według T. Pilcha „metoda jest zespołem czynności i zabiegów zmierzających do poznawania określonego przedmiotu, jest to pewnego rodzaju charakter działania jaki podejmujemy dla zdobycia interesujących nas danych”[1].

Z metodami badawczymi w ścisłym związku pozostają techniki badawcze, które są według T. Pilcha „określonymi czynnościami służącymi do uzyskania pożądanych danych”[2].

Wszelkie techniki badawcze realizowane są przy pomocą narzędzi badawczych.

Pilch narzędzie badawcze określa jako „przedmiot służący do realizacji wybranej techniki badań” [3].

Podczas badania autor posłużył się następującymi metodami: ankieta

Ankieta jest według Pilcha „techniką gromadzenia informacji polegającą na wypełnianiu samodzielnie przez badanego specjalnych kwestionariuszy na ogół o wysokim stopniu standaryzacji pytań w obecności lub bez obecności ankietera”[4].

Pytania ankiety są zawsze konkretne, ścisłe i jedno problemowe. Najczęściej też są one zamknięte i zaopatrzone w zestaw wszystkich możliwych odpowiedzi. Dlatego też dotyczy najczęściej wąskiego zagadnienia bądź problemu szerszego rozbitego na kilka zagadnień szczegółowych.

---

[1] T. Pilch, *Metodologia pedagogicznych badań środowiskowych*, Wrocław 1971, s. 79

[2] T. Pilch, *Metodologia pedagogicznych badań środowiskowych*, Wrocław 1971, s. 79.

[3] T. Pilch, *Metodologia pedagogicznych badań środowiskowych*, Wrocław 1971, s. 79.

[4] T. Pilch, *Metodologia pedagogicznych badań środowiskowych*, Wrocław 1971, s. 80.

Jeśli potrzebujesz pomocy w pisaniu nowej pracy z pedagogiki, to polecamy serwis pisanie prac z pedagogiki - fachowa pomoc w pisaniu prac.